УДК 347:44:347.65/68
DOI https://doi.org/10.32782/2307-1745.2026.83.17

Коваленко С. О.,
аспірант кафедри приватного права
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-8697-3055

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА МІСЦЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ

Анотація. У статті досліджуються окремі питання правової природи та місця спадкового договору в системі цивільно-правових договорів. Обґрунтовується позиція щодо самостійного договірного характеру спадкового договору та недоцільності його ототожнення зі спадкуванням, заповітом або договором довічного утримання (догляду). Визначено особливості взаємозв'язку договірного, зобов'язального та речово-правового елементів у структурі відповідного правовідношення.

Особливу увагу приділено змісту обов'язків набувача, їх майновому та немайновому характеру, можливості виконання за життя відчужувача та після його смерті, а також вимогам до визначеності договірних розпоряджень. Проаналізовано юридичне значення смерті відчужувача та обґрунтовано, що вона є юридичним фактом, з яким пов'язується реалізація відкладеного речово-правового результату, але не може розглядатися як самостійна правова підстава переходу права власності.

Зазначено, що з урахуванням законодавчої конструкції та сучасних доктринальних підходів спадковий договір доцільно визначити як: двосторонній цивільно-правовий договір спеціального типу, за яким між відчужувачем і набувачем виникає особисто пов'язане договірне зобов'язання щодо виконання визначених розпоряджень майнового або немайнового характеру, належне виконання якого та смерть відчужувача утворюють передбачені законом і договором юридичні передумови набуття набувачем права власності на визначене майно.

Окремо розглянуто проблеми функціонування спадкового договору в умовах воєнного стану, зокрема у випадках знищення або пошкодження майна, неможливості виконання договірних обов'язків, переміщення сторін, перебування на тимчасово окупованих територіях та обмеження доступу до державних реєстрів. Визначено необхідність подальшого законодавчого врегулювання відповідних питань.

Зроблено висновок про доцільність удосконалення правового регулювання спадкового договору в процесі рекодифікації цивільного законодавства України з урахуванням його самостійної договірної природи, сучасних умов цивільного обороту та необхідності забезпечення належного балансу інтересів відчужувача, набувача і третіх осіб.

Ключові слова: цивільне право, цивільне законодавство, цивільні правовідносини, зобов'язання, договірні зобов'язання, цивільно-правовий договір, захист цивільних прав, цивільно-правовий захист, спадковий договір, спадкове право, спадкування, відчужував, набувач.

Вступ. Спадковий договір у системі цивільного права України виступає самостійною договірною конструкцією, правове регулювання якої поєднує елементи зобов'язального та спадкового права. Його особливість зумовлена насамперед тим, що договірні відносини виникають між сторонами за життя відчужувача, тоді як перехід права власності на визначене договором майно пов'язується з його смертю. Саме така конструкція визначає специфіку спадкового договору та потребує його відмежування як від заповіту, так і від інших договорів щодо відчуження майна.

Відповідно до положень глави 90 ЦК України, за спадковим договором одна сторона набувач зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони відчужувача, а у разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача [2, с. 259–268]. Нормативна модель спадкового договору, таким чином, побудована на поєднанні зустрічних прав та обов'язків сторін із відстроченням основного майнового наслідку договору до моменту смерті відчужувача.

На відміну від заповіту, який є одностороннім правочином і виражає волю виключно заповідача, спадковий договір має договірну природу та укладається за взаємним волевиявленням його сторін. Водночас ототожнення відчужувача зі спадкодавцем, а набувача зі спадкоємцем не є цілком коректним. Набувач одержує майно не в порядку спадкування як універсального правонаступництва, а на підставі укладеного спадкового договору, юридичний наслідок якого набуття права власності на визначене майно настає після смерті відчужувача. Саме ця обставина має принципове значення для визначення місця спадкового договору в системі цивільно-правових інститутів.

Характерними ознаками спадкового договору є його двосторонність, оплатний характер та особливий порядок виконання. Обов'язки набувача можуть полягати у вчиненні дій майнового або немайнового характеру і виконуватися як за життя відчужувача, так і після його смерті. Отримання майна набувачем є правовим наслідком виконання договірно визначених обов'язків, що відрізняє спадковий договір від безоплатних конструкцій спадкового правонаступництва.

Особливістю правового режиму майна, визначеного спадковим договором, є також встановлені законом гарантії належного виконання договору та захисту прав набувача. Зокрема, цивільне законодавство передбачає спеціальні обмеження щодо розпорядження відчужувачем майном, яке є предметом спадкового договору, а також правила щодо співвідношення спадкового договору із заповітом. Заповіт, складений відчужувачем щодо майна, охопленого спадковим договором, не може усунути правові наслідки раніше укладеного договору; відповідні законодавчі

положення спрямовані на забезпечення стабільності договірного зв'язку та правової визначеності.

Сучасний етап розвитку цивільного законодавства України та підготовка до його рекодифікації актуалізують необхідність переосмислення правової природи спадкового договору, його функціонального призначення і місця у системі приватноправових конструкцій. Рекодифікаційні процеси закономірно порушують питання про внутрішню узгодженість норм договірного та спадкового права, межі свободи договору, посилення гарантій волі відчужувача, захист прав набувача та третіх осіб, а також про необхідність більш чіткого законодавчого визначення правових наслідків укладення, виконання, зміни та припинення спадкового договору.

Отже, спадковий договір доцільно розглядати не як різновид заповіту чи спосіб спадкування у вузькому розумінні, а як особливий цивільно-правовий договір із відстроченим переходом права на майно після смерті відчужувача. Його правова природа формується на поєднанні загальних засад договірного права та спеціального механізму посмертного переходу майнових прав, що зумовлює самостійність цього інституту та необхідність подальшого наукового й законодавчого осмислення в умовах оновлення цивільного законодавства України.

Метою статті є комплексний теоретико-правовий аналіз правового регулювання спадкового договору в сучасних умовах, з'ясування правової природи та змісту суб'єктивних прав і кореспондуючих обов'язків їх учасників, а також розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Інститут спадкового договору посідає особливе місце в системі цивільного права України, оскільки поєднує в одній правовій конструкції договірне зобов'язання, розпорядження майном на випадок смерті та відкладений у часі речово-правовий наслідок. Його нормативне закріплення у главі 90 книги шостої ЦК України традиційно зумовлює дискусію щодо правової природи такого договору: чи є він різновидом спадкування, особливим цивільно-правовим договором, чи самостійною змішаною конструкцією «sui generis».

Відповідно до статті 1302 ЦК України за спадковим договором одна сторона набувач зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони відчужувача і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача. Законодавча конструкція цієї норми має принципове значення: смерть відчужувача не створює первинного зобов'язання між сторонами, а виступає юридичним фактом, з яким закон пов'язує настання передбаченого договором речово-правового результату [2, с. 259–268]. Саме договір породжує взаємопов'язаний комплекс прав та обов'язків сторін, тоді як смерть відчужувача є необхідною юридичною передумовою переходу до набувача права власності на визначене договором майно.

На цій підставі видається неточним поширене твердження про те, що за спадковим договором «потенційний спадкодавець за життя укладає договір з потенційним спадкоємцем» або що набувач одержує майно саме «у спадщину». Таке слововживання не відповідає юридичній конструкції статті 1302 ЦК України. Відчужувач не набуває статусу спадкодавця у межах самого договірного правовідношення, а набувач не є спадкоємцем у значенні норм про спадкування за законом чи за заповітом. Перехід майна до набувача здійснюється не внаслідок універсального спадкового правонаступництва, а на підставі укладеного за життя відчужувача договору, виконання якого пов'язане з його смертю.

Саме такий підхід послідовно підтримується сучасною українською цивілістичною доктриною, відповідно до якої спадковий договір, незважаючи на його розміщення у Книзі шостій ЦК України, за своєю основною правовою природою належить до сфери договірного та зобов'язального права.

М. Б. Кравчик та О. Т. Тур, аналізуючи українське й європейське регулювання, обґрунтовано зазначають, що спадковий договір в Україні регулює відносини щодо передання майна у власність, а сам факт його розташування в структурі спадкового права не означає виникнення класичних спадкових правовідносин [4, с. 80–86].

Для визначення юридичної природи спадкового договору необхідно насамперед розмежувати поняття договору, договірного зобов'язання та правового наслідку договору.

Договір у цивільному праві є дво- або багатостороннім правочином, спрямованим на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Договірне зобов'язання, своєю чергою, становить конкретний правовий зв'язок, що виникає на підставі договору та визначає належну поведінку його учасників: одна сторона має право вимагати певної поведінки, а інша обов'язок її вчинити або утриматися від її вчинення [9, с. 393–396]. Отже, договір є юридичним фактом і правовою формою організації відносин, тоді як договірне зобов'язання є правовим наслідком його укладення та змістом конкретного цивільного правовідношення. Загальна конструкція виникнення цивільних прав та обов'язків із договорів і правочинів закріплена у статті 11 ЦК України та відповідає принципам свободи договору, юридичної рівності й вільного волевиявлення учасників цивільних відносин.

Стосовно спадкового договору ця конструкція має певну специфіку. З моменту його належного укладення виникає договірне зобов'язання з відкладеним речово-правовим результатом. Набувач не очікує пасивно смерті відчужувача як майбутньої події, а вже з моменту укладення договору входить у зобов'язальне правовідношення та повинен виконувати розпорядження відчужувача у межах і порядку, визначених договором. Водночас відчужувач не втрачає права власності на майно в момент укладення договору. Його смерть є юридичним фактом, який у поєднанні з існуванням чинного договору та належним виконанням або іншими передбаченими договором обставинами зумовлює виникнення у набувача права на набуття права власності.

Таким чином, доцільно розмежовувати щонайменше три рівні правових явищ:

– договірний рівень – укладення спадкового договору як юридичного факту;

– зобов'язальний рівень – виникнення та реалізація обов'язків набувача і кореспондуючих прав відчужувача;

– речово-правовий рівень – набуття права власності після смерті відчужувача та здійснення необхідних реєстраційних дій щодо майна, якщо вони передбачені законом.

У сучасних наукових дослідженнях, проведених за останні роки, простежується посилення позиції щодо зобов'язальної природи спадкового договору. І. Самойлова, досліджуючи правову природу цього інституту за законодавством України та європейських країн, акцентує на необхідності розмежування української моделі спадкового договору та відповідних конструкцій, що існують у праві окремих держав Європи [7, с. 54–59].

У науковій літературі також звертається увага на те, що можливість покладення на набувача обов'язків майнового і немайнового характеру є однією з основних ознак, які надають цьому правочину виразного зобов'язального змісту [10].

Ю. В. Труфанова та Х. В. Яценко, аналізуючи можливості гармонізації інституту спадкового договору з правом Європейського Союзу, звертають увагу на недостатню деталізацію окремих аспектів його національного правового регулювання та на істотні відмінності української моделі від європейських конструкцій. Це особливо важливо для сучасного етапу розвитку цивільного законодавства, коли інститут спадкового договору має оцінюватися не ізольовано, а в контексті загальної модернізації приватного права та європейської правової інтеграції [8, с. 115–120].

З урахуванням законодавчої конструкції та сучасних доктринальних підходів спадковий договір доцільно визначити як: двосторонній цивільно-правовий договір спеціального типу, за яким між відчужувачем і набувачем виникає особисто пов'язане договірне зобов'язання щодо виконання визначених розпоряджень майнового або немайнового характеру, належне виконання якого та смерть відчужувача утворюють передбачені законом і договором юридичні передумови набуття набувачем права власності на визначене майно.

Запропоноване визначення, на відміну від суто описового відтворення статті 1302 ЦК України, дає можливість відобразити внутрішню структуру правовідношення. Воно прямо вказує на договірний характер зв'язку сторін, особистий характер відповідних обов'язків, можливість їх майнового або немайнового змісту, а також на відкладений речово-правовий наслідок.

Відповідно до статті 1305 ЦК України набувач у спадковому договорі може бути зобов'язаний вчинити певну дію майнового або немайнового характеру як до відкриття спадщини, так і після її відкриття [6, с. 214–217; 7, с. 54–59]. Саме ця норма є однією з ключових для встановлення зобов'язальної природи спадкового договору. Обов'язок набувача виникає не після смерті відчужувача, а з моменту виникнення договірного правовідношення або з іншого моменту, прямо визначеного договором. Смерть відчужувача змінює правову ситуацію насамперед у частині можливості настання кінцевого майнового результату.

Обов'язки набувача можуть бути класифіковані за кількома критеріями.

По-перше, за змістом:

– майнові – утримання майна, здійснення витрат на його збереження, оплата визначених послуг, забезпечення матеріальних потреб відчужувача тощо;

– немайнові – догляд, організація поховання, виконання дій, пов'язаних із вшануванням пам'яті, доглядом за визначеними особами або майном, якщо такі дії не суперечать закону та моральним засадам суспільства.

По-друге, за часом виконання:

– обов'язки, що підлягають виконанню за життя відчужувача;

– обов'язки, що мають бути виконані після його смерті;

– обов'язки змішаного характеру, виконання яких охоплює обидва періоди.

По-третє, за функціональним призначенням:

– основні – безпосередньо зумовлені метою укладення договору;

– забезпечувальні – спрямовані на збереження майна та гарантування інтересів відчужувача;

– посмертні – виконання яких має значення після смерті відчужувача.

При цьому не кожне формулювання бажання або очікування відчужувача автоматично перетворюється на юридично обов'язкове розпорядження. Для забезпечення визначеності зміст обов'язку набувача повинен бути достатньо конкретизованим, таким, що дозволяє встановити належність або неналежність його виконання. Надмірно абстрактні формулювання на кшталт «належно піклуватися», «підтримувати добрі стосунки» чи «поводитися гідно» без визначення конкретного юридично значущого змісту можуть створювати труднощі під час доказування порушення договору та вирішення питання про його розірвання.

Найбільш дискусійним елементом конструкції спадкового договору є співвідношення смерті відчужувача, договору та переходу права власності. Смерть сама по собі не може розглядатися як самостійна договірна підстава переходу майна [1, с. 127–128; 5, с. 102–106]. Вона є юридичним фактом, який завершує певний етап договірного правовідношення та запускає передбачений законом механізм реалізації відкладеного майнового результату.

Тому юридичну конструкцію набуття права власності за спадковим договором можна подати як сукупність взаємопов'язаних юридичних фактів:

– належне укладення чинного спадкового договору;

– визначення в договорі майна, яке має перейти до набувача;

– існування договірного зобов'язання набувача;

– виконання набувачем передбачених договором обов'язків або наявність інших юридичних підстав, що виключають необхідність їх подальшого виконання;

– смерть відчужувача;

– здійснення необхідного нотаріального та реєстраційного оформлення прав щодо відповідного майна у випадках, установлених законом.

Такий підхід дозволяє уникнути спрощеного висновку про те, що «право власності переходить у момент смерті відчужувача» без урахування характеру майна та спеціальних правил державної реєстрації. Для нерухомого майна питання виникнення та реалізації права має розглядатися також крізь призму законодавства про державну реєстрацію речових прав. Отже, смерть відчужувача слід відмежовувати від процедури юридичного оформлення та державної реєстрації вже набутого права.

Таким чином, зважаючи на викладене, смерть відчужувача у спадковому договорі виконує функцію відкладеного юридичного факту-умови настання речово-правового результату, але не підміняє собою ані договір, ані юридичну підставу набуття права. Правовою основою переходу майна є спадковий договір у сукупності з іншими юридичними фактами, передбаченими законом.

Відмежування спадкового договору від суміжних правових конструкцій має не лише теоретичне, а й безпосереднє практичне значення.

На відміну від спадкування за законом або за заповітом, спадковий договір не ґрунтується на універсальному правонаступництві набувача як спадкоємця. Майно переходить до визначеної договором особи на спеціальній договірній підставі.

На відміну від заповіту, який є одностороннім особистим правочином на випадок смерті, спадковий договір є результатом узгодженого волевиявлення його сторін і вже за життя відчужувача породжує юридично обов'язкове зобов'язання. Заповіт, як правило, не створює для призначеного спадкоємця договірного обов'язку перед заповідачем; спадковий договір, навпаки, передбачає юридичну пов'язаність набувача конкретними розпорядженнями відчужувача.

Від договору довічного утримання (догляду) спадковий договір відрізняється насамперед моментом набуття права власності. У договорі довічного утримання право власності на майно передається набувачеві за життя відчужувача в порядку, встановленому законом, хоча реалізація повноважень щодо розпорядження таким майном може бути обмежена. За спадковим договором право власності на майно відчужувача не переходить до набувача за життя відчужувача саме внаслідок укладення договору; воно пов'язане з настанням смерті відчужувача. Саме ця ознака є однією з визначальних для розмежування двох договорів.

Зважаючи на викладене, спадковий договір доцільно розглядати як окремий договірний механізм післясмертного набуття конкретно визначеного майна, який не повинен ототожнюватися ні зі спадкуванням, ні із заповітом, ні з договором довічного утримання. Його системоутворюючою ознакою є поєднання виконуваного за життя або після смерті відчужувача зобов'язання з відкладеним переходом права власності.

Разом із тим, слід також звернути увагу на те, що воєнний стан істотно вплинув на функціонування спадкового та нотаріального права. Із 2022 року законодавство неодноразово адаптувалося до умов переміщення населення, обмеження доступу до державних реєстрів, окупації окремих територій, знищення майна та інших наслідків збройної агресії [3, с. 53–58]. Спадкові договори були віднесені до правочинів, щодо яких в умовах воєнного стану особливого значення набули спеціальні механізми нотаріального забезпечення та контролю. Урядові й нотаріальні рішення воєнного періоду прямо охоплювали спадкові договори серед юридично значущих правочинів щодо цінного майна.

Для спадкового договору воєнний стан актуалізував низку раніше недостатньо досліджених проблем: знищення або пошкодження майна, визначеного договором; фактична неможливість виконання набувачем окремих розпоряджень; вимушене переміщення сторін; перебування однієї зі сторін на тимчасово окупованій території; тривала відсутність доступу до майна або реєстрів; необхідність заміни способу виконання обов'язку.

Особливого значення набуває питання про те, чи повинна фізична втрата майна автоматично припиняти договір.

На нашу думку, відповідь має залежати від змісту конкретного правовідношення. Якщо майно є індивідуально визначеним і його знищення унеможливлює досягнення головного майнового результату договору, необхідно вирішувати питання про припинення або зміну договору та наслідки для вже виконаних набувачем обов'язків. Якщо ж відповідно до законодавства виникає право на компенсацію за пошкоджене або знищене майно, потребує спеціального законодавчого вирішення питання про можливість поширення правового режиму спадкового договору на відповідне компенсаційне право.

Висновки. Проведений аналіз дає підстави сформулювати окремі висновки, зокрема:

По-перше, спадковий договір не слід ототожнювати зі спадкуванням у класичному розумінні. Незважаючи на його нормативне розміщення у Книзі шостій ЦК України, він насамперед породжує договірне зобов'язання між відчужувачем і набувачем. Перехід права власності після смерті відчужувача є особливим правовим результатом реалізації такого зобов'язання.

По-друге, необхідно чітко розмежовувати поняття спадкового договору, договірного зобов'язання, обов'язків набувача, смерті відчужувача як юридичного факту та набуття права власності. Змішування цих понять призводить до помилкового висновку, що смерть сама по собі є достатньою правовою підставою переходу майна.

По-третє, обов'язки набувача виникають у межах договірних правовідносин та можуть мати майновий, немайновий, змішаний, прижиттєвий або посмертний характер. Для забезпечення юридичної визначеності вони мають бути сформульовані таким чином, щоб їх належне або неналежне виконання могло бути об'єктивно встановлене.

По-четверте, особливого переосмислення інститут спадкового договору потребує в умовах воєнного стану. Збройна агресія, переміщення осіб, тимчасова окупація територій, пошкодження та знищення майна, обмеження доступу до державних реєстрів та фактична неможливість виконання окремих договірних обов'язків створюють обставини, які не могли повною мірою враховуватися при формуванні традиційної моделі цього договору. Тому сучасне правове регулювання має забезпечувати не лише стабільність договірних відносин, а й належний механізм їх адаптації до надзвичайних обставин.

Література:

1. Актуальні проблеми спадкового права: навч. посіб. / за заг. ред. проф. Ю.О. Заіки, старш. наук. співроб. О.О. Лов'яка. К.: ЦУЛ, 2014. 336 с.
2. Коротюк О. В. Спадкове право : Коментар до книги VI Цивільного кодексу України / О. В. Коротюк ; за заг. ред. О. В. Дзери. Третє видання, перероблене і доповнене. К. : ОВК, 2017. 282 с.
3. Кочина О.С., Болдирев В.М. Вплив воєнного стану на цивільні правовідносини. Нове Українське право. № 2. 2022. С. 53–58.
4. Кравчик М.Б., Тур О.Т. Особливості укладення спадкового договору за законодавством України та законодавством країн Європейського Союзу. *Вісник Львівського університету. Серія юридична.* 2021. № 72. С. 80–86.
5. Красицька Л.В. Переваги та ризики спадкового договору. Проблеми цивільного права та процесу. Харків. 2017. С. 102–106.
6. Мазуренко С.В. Суб'єкти спадкового права. *Актуальні проблеми держави і права*: 36. наук, праць. Одеса, 2002. Вип. 13. С. 214–217.
7. Самойлова І.А. Спадковий договір: правова природа за законодавством України та країн Європи. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 3. С. 54–59.
8. Труфанова Ю.В., Яценко Х.В. Спадковий договір: гармонізація з правом Європейського Союзу. *Актуальні проблеми правознавства.* 2022. № 2. С. 115–120.
9. Чанишева А. Р. Договір і зобов'язання: питання співвідношення / А. Р. Чанишева // Правове життя сучасної України: у 3 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М.Р. Аракелян. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 3. С. 393–396.
10. Цивільний кодекс України : наук.-практ. коментар : станом на 01 січн. 2023 р. / Харитонов Є.О., Харитонова О.І. та інш. за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. Харитонова Є.О., канд. юрид. наук, доц. Калітенко О.М. Київ : Норма права, 2023. 1424 с.

Kovalenko S. Individual issues regarding the legal nature and place of inheritance contracts within the system of civil law contracts

Summary. The paper examines specific issues regarding the legal nature and place of inheritance contracts within the system of civil law contracts. It substantiates the point that an inheritance contract's independent contractual nature and that it is inappropriate to equate it with succession, a will, or a lifetime maintenance (care) contract. The article identifies the specific features of the interrelation between contractual, obligatory, and property-law elements in the structure of the relevant legal relations.

Particular attention is paid to the content of the transferee's obligations, their pecuniary and non-pecuniary nature, the option of their exercise during the transferor's lifetime and after their death, as well as the requirements for the specification of contractual provisions. The legal significance of the transferor's death is analyzed; it is established that it constitutes a legal fact to which the realization of the deferred property-law consequence is linked but cannot be regarded as an independent legal basis for the transfer of ownership.

It is noted that, taking into account the legislative framework and contemporary doctrinal approaches, an inheritance contract should be defined as a bilateral civil law contract of a special type, under which a personal contractual obligation regarding the fulfillment of specific dispositions of a property or non-property nature, the proper performance of which, together with the transferor's death, constitutes the legal prerequisites – as provided by law and the contract – for the transferee to acquire ownership of the specified property.

The author separately examines issues related to the operation of inheritance contracts under martial law, particularly in cases of destruction or damage to property, the inability to fulfill contractual obligations, the relocation of the parties, their presence in temporarily occupied territories, and restrictions on access to state registries The need for further legislative regulation of these issues is determined.

Consequently, it is advisable to improve the legal regulation of inheritance contracts during the recodification of Ukraine's civil legislation, taking into account their independent contractual nature, current conditions of civil transactions, and the need to ensure a proper balance of interests among the transferor, the transferee, and third parties.

Key words: civil law, civil legislation, civil legal relations, obligations, contractual obligations, civil law contract, protection of civil rights, civil law protection, inheritance contract, inheritance law, inheritance, alienator, transferee.

Використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті інструменти штучного інтелекту не використовувалися.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 01.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.11.2026